

از دکتر مصدق شدیداً به آیت الله کاشانی توهین می کرد. طرفداری و گهگاهی تأیید آیت الله بروجردی از نهضت ملی نفت و دکتر مصدق به احتمال زیاد مورد علاقه دستگاه و افراد بیت ایشان نبود. آیت الله بروجردی به خاطر آن روح انقلابی که داشت از نهضت ملی نفت و دولت مصدق حمایت می کرد که این موجب نارضایتی دربار و شخص شاه شده بود و بعدها به نحوی انتقام گرفتند.

◀ تاکنون چهار مرحله از زندگی پربار و پرخاطره خود را برای ما بیان کرده اید، خواهشمندیم از مرحله پنجم زندگی خود برای ما بگویید.

مرحله پنجم زندگی من مربوط می شود به بازگشت از قم به مشهد. چگونگی بازگشت از این قرار بود: در سال ۱۳۳۹ طی نامه ای از من دعوت شد که در دانشگاه مشهد به تدریس بپردازم. با مرحوم شهید بزرگوار دکتر بهشتی که آن زمان مدیریت دبیرستان دین و دانش قم را به عهده داشت به خاطر سابقه آشنایی که با آن مرحوم داشتم مشورت کردم. ایشان تشویق کردند که این مسئولیت را بپذیرم. تابستان همان سال به مشهد آمدم و از اول مهرماه در دانشکده معقول و منقول (این دانشکده بعداً به دانشکده الهیات و معارف اسلامی تغییر نام داد) مشغول به تدریس شدم. زمینه تدریس من تفسیر قرآن، فقه، فقه الحدیث، تاریخ تفسیر، تاریخ حدیث، تاریخ علوم عقلی در اسلام و گاهی کلام و فلسفه و... بود. در حدود سال ۴۲ یا ۴۳ بود که طی مصوبه ای عده ای که در دانشگاه های ایران سابقه علوم حوزوی داشتند و دارای مدرک دانشگاهی نبودند دانشیار شناخته شدند که من هم جزو این گروه بودم. مراحل دانشیاری و استادی را گذراندم و از آن تاریخ ۳۰ سال با همین سمت مشغول فعالیت شدم.

شده اند. این جریان اوج گرفت و عده ای از علمای دربار به قم آمدند و به آیت الله بروجردی تأکید داشتند که شما دولت مصدق را به خاطر این بی احترامی به شما و حوزه علمیه قم محکوم کنید.

آیت الله بروجردی با کیاستی که داشت متوجه شده بود در این قضیه دست دربار برای تضعیف دولت مصدق در کار است از این روی به پیشنهاد علمای درباری توجه نکرد و دولت مصدق را مورد اعتماد قرار نداد و در جواب آقایان درباری گفت: من کاری ندارم، من خودم عده زیادی از وابستگان دربار و گویندگان دربار را دیدم که در اجتماعات عظیم آن روزها در قم که در صحن مطهر بر پا می شد علیه مصدق و آیت الله کاشانی سخنرانی می کردند. آیت الله بروجردی وقتی دید جوسازی ها علیه دولت به اوج خود رسیده است و درباریان می خواهند از این قضیه سوءاستفاده کنند در ضمن درس سخنانی به این مضمون گفت: رئیس دولت با اینکه گرفتاری های زیادی داشت شخصاً با من تلفنی تماس گرفت. ایشان تمام تقاضاهای مرا انجام داده است. من از ایشان هیچ شکایتی ندارم. رئیس دولت برای مملکت خدمت می کند. طلاب پی درسشان باشند و قضیه را دنبال نکنند.

ایشان با این حمایتی که از دکتر مصدق به عمل آورد آشوب را فرونشاند و نگذاشت از حوزه علمیه و وجود ایشان در راه عزل دکتر مصدق بهره برداری شود. این خدمت بزرگی بود که آیت الله بروجردی به نهضت ملی نفت کرد. در هر حال روح و نبض حوزه علمیه قم از نهضت ملی نفت حمایت می کرد بخصوص تا وقتی که بین دکتر مصدق و آیت الله کاشانی اتحاد و اتفاق بود. پس از اختلاف در حوزه علمیه قم هم بر سر این قضیه اختلاف پدید آمد: برخی طرفدار دکتر مصدق بودند و برخی طرفدار آیت الله کاشانی.

در همان ایام بازار سخنرانی ها علیه این و آن گرم شد. در مدرسه فیضیه بودم که از بلندگو می شنیدم سخنرانی به طرفداری